

**Vrienden Museum Kasteel Wijchen
Stichting Frans Bloemen**

Nieuwsbrief

- >> Cultuurhistorisch bewustzijn
- >> Tussen droom en draad
- >> Het vroege Christendom

Jaargang 15, no 3, december 2007

Colofon

Vrienden Museum Kasteel Wijchen Stichting Frans Bloemen

Zet zich in voor het toegankelijk
maken van de hedendaagse
beeldende kunst en de
geschiedenis van Wijchen.

Vriendenbijdrage:

Individueel € 6.00

Gezin € 10.00

Postbank 8126978

Het lidmaatschap geeft recht op:

- gratis toegang tot het museum
kasteel Wijchen
- 4 keer per jaar de Nieuwsbrief
- gratis bezoek aan
lezingen/excursies

Ledenadministratie:

Secretariaat Vrienden Museum
Kasteel Wijchen postbus 221
6600 AE Wijchen.

E.mail adres: m.zikking@zonnet.nl

Voor opgave nieuwe vrienden en
adreswijzigingen.

Opzeggingen dienen voor 1
december te worden doorgegeven.

Redactie Nieuwsbrief:

Mariëtte Zikking tel. 024-6414984

Nelly goebertus tel. 024-6413180

Jacques Rommens t.024-6422232

Riet van Brandenburg tel. 024-
6417312

Vormgeving Mariëtte Zikking
Eindredactie Nelly Goebertus

Kopij

Kan per E-mail naar de redactie
worden gestuurd of per post.

E-mail adressen:

Nelly.goebertus@zonnet.nl

m.zikking@zonnet.nl

Redactieadres:

Valendrieseweg 12

6602 GK Wijchen

Verantwoording

De verantwoordelijkheid voor de
inhoud van een geplaatst artikel
berust bij de auteur. De redactie
behoudt zich het recht voor een
artikel te weigeren, een artikel te
wijzigen of te bekorten, zolang dit
het artikel niet inhoudelijk aantast.

Aan deze Nieuwsbrief werkten mee:

Wim Kattenberg, Cees Mulder,
Fiona Zachariasse, Fred van
Heuven, Jacques Rommens, Piet
Bovenga en Nelly Goebertus.

Met dank aan,

Diegenen, die in wat voor vorm dan
ook, een bijdrage geleverd hebben
aan de totstandkoming en
verspreiding van deze Nieuwsbrief.

Bij de Voorplaat:

Houten drukblok, India

Inhoudsopgave

COLOFON

REDACTIONEEL

VAN DE BESTUURSTAFEL

PRIKBORD

EXPOSITIES

Tussen Droom en Draad

Nevententoonstelling kabinet

MYTHEN OVER LEVEN EN DOOD

ONTWIKKELING VAN DE TEXTIEL

CAROLUS LINNAEUS,deel 2

VAN ANTONIUS ABT TOT BONIFATIUS,deel 1

SPROKKELS

MUSEA

Het beeld van
Anthonius Abt in de
Anthonius Abt kerk
In Wijchen

Redactioneel

Nelly Goebertus

Deze tijd van het jaar staat in het teken van een zeer bijzondere boom, hoewel het eigenlijk gaat om een gewone, veelvoorkomende soort. We halen met kerst massaal een spar in huis en noemen die dan een kerstboom. We genieten van de heerlijke dennengeur en van de sfeer van warmte en gezelligheid die de kerstboom met zijn versiering en lichtjes oproept. Na de kerstdagen doen we hem met pijn in het hart weer de deur uit en herneemt het leven weer zijn gewone gang. We hebben wel wat met bomen. De kerstboom kent niet voor niets al een lange historie. Er zijn bomen die heftige emoties oproepen, wat onlangs nog het geval was met de kastanjeboom in de tuin van het Anne Frankhuis. Sommigen putten kracht en energie uit bomen, vooral als ze groot en al heel oud zijn. De Germanen beschouwden de eik als een heilige boom. Daar werd recht gesproken en de druïde sprak er zijn orakels uit. En er zijn mythes waarin 'de boom' een symbolische functie heeft. Lees er meer over in de nieuwe aflevering in de serie Mythen van de mensheid van Cees Mulder. Deze Nieuwsbrief gaat natuurlijk niet over bomen, maar wel over allerlei zaken die van belang zijn voor het museum en de Vrienden Museum Kasteel Wijchen Stichting Frans Bloemen. Wim Kattenberg in zijn functie als voorzitter van de club doet dat en Fiona Zachariasse in haar functie van hoofd bedrijfsvoering doet dat. De stichting Vrienden kan terugkijken op een geslaagd initiatief als de dubbeltentoonstelling in Wijchen en Kranenburg, de verschijning van een nieuw katern, goedbezochte lezingen en excursies. Het museum groeit en bloeit, trekt steeds meer bezoekers en zit duidelijk in de lift. De museumwinkel groeit mee, er zijn meer artikelen te koop, alleen groeit de ruimte niet mee. Zo zijn er steeds wel dingen die om een oplossing vragen. Soms kan de VMKWSFB daar iets aan bijdragen. De stichting gaat door met het organiseren van lezingen. De stichting neemt deel aan de voorbereiding van tentoonstellingen en geeft op gezette tijden een nieuw katern uit. Dat bevordert niet alleen de naamsbekendheid van ons mooie museum op zolder, zodat steeds meer mensen de lift pakken om een kijkje te nemen in Museum Kasteel Wijchen, maar ook meent de stichting op deze manier een (bescheiden) bijdrage te kunnen leveren aan de bevordering van het cultuurhistorisch bewustzijn. In 'Van de bestuurstaafel' leest u er meer over. Wat kunt u nog meer verwachten? Piet Bovenga heeft in oktober een lezing gehouden over de vroegste ontwikkeling van het christendom. Hij heeft die hele geschiedenis in beknopte vorm op papier gezet. De Nieuwsbrief gaat dit geheel in drie delen publiceren. Deze keer treft u het eerste deel aan, wat handelt over het monnikswezen en de expansie van

het Ierse christendom. Ook Linnaeus komt nog een keer langs in het tweede deel over het leven en werk van deze grote botanicus, die 300 jaar geleden geboren werd in Zweden in hetzelfde jaar dat het Pannerdensch kanaal in gebruik genomen werd in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Puur toeval? Fiona brengt ook deze keer de ontwikkeling van de textiele werkvormen onder de aandacht in aansluiting op de wintertentoonstelling van drie kunstenaressen die de veelzijdigheid van het materiaal, waar zij mee werken, laat zien. U krijgt een overzicht van tentoonstellingen die het komende jaar zijn te verwachten. Vergeet vooral niet het prikbord, de sprokkels en de museumtips te bekijken en controleer even of het ledenpasje voor het jaar 2008 bij deze Nieuwsbrief zit, waarmee u, als vriend, het komende jaar weer vrij kunt binnenlopen. De redactie heeft ook dit jaar weer geprobeerd de vrienden goed op de hoogte te houden van alles wat zich binnen de museummuren afspeelt en van de activiteiten die de stichting ontplooit om de vrienden net iets meer te bieden. De redactie wenst vrienden, personeel, bestuur en alle vrijwilligers prettige feestdagen en een gelukkig nieuwjaar!

Van de Bestuurstafel:

Wim Kattenberg

Opkomen voor Cultuurhistorie en Landschap

De afgelopen lezing van Ferdinand van Hemmen over het in de zeventiende eeuw aangelegde Pannerdensch Kanaal was een groot succes. De zaal zat bomvol. De spreker nam de mensen gedurende zijn betoog geheel mee. Wat daar gebeurde zegt veel over onszelf. Het heeft te maken met een ander bewustzijn en inzicht over onze omgeving.

Groeiend bewustzijn :

Wat bij mijzelf over bleef was dat de **natuur** wel heel dichtbij is gekomen. Tijdens de lezing nam dat besef steeds meer toe. Bestond in de achttiende eeuw het gevaar dat Nederland een paar keer voor driekwart had kunnen onder lopen, die kans is er nu weer. Diepweg zijn we daar nu weer bang voor.

Tegen de verwachting in, dat als gevolg van de verdere vertechnologiesering, we de natuur onder controle hebben, staan we er weer midden in. We beseffen dat niet alleen; we voelen het aan den lijve. Of dat gevoel zo ver zal gaan als bij mensen uit de middeleeuwen is de vraag. Wat de middeleeuwse mens betreft heeft mij een passage in het boek van de Franse historicus Le Roy Ladurie over de katharen van

Montaillou altijd erg aangesproken. In die passage zegt één van de herders, die in het boek een belangrijke rol speelt, dat de ziel van de mens bij het doodgaan zo snel het lichaam verlaat dat "geen drup regen" het zal raken. Voor die herder was de natuur heel erg dichtbij en speelde het een doorslaggevende rol in zijn geloofsbeleving. Hij had er heilig ontzag voor.

Groeiend inzicht

Naast het weer terugkrijgen van dat lang onderdrukte gevoel voor de natuur, ontstaat ook een nieuw inzicht. Het inzicht namelijk dat mensen vroeger gebruik maakten van de mogelijkheden die de natuur zelf bood en nog steeds biedt voor het oplossen van problemen. Dat had toen niet alleen te maken met beperktere technische middelen. Wat dat betreft staat de nieuwe strategie van "*Ruimte voor de rivier*" dicht bij hoe mensen door de eeuwen heen waterlast te lijf gingen.

Er is overigens nog steeds, soms terecht, verzet tegen deze nieuwe strategie. Wat je daarbij bij de tegenstanders opvalt is het geloof in de techniek. Het geloof dat met technische middelen alles is op te lossen, waarbij op de koop wordt genomen dat techniek vaak dwingt tot grootschalige oplossingen wil het lonend zijn.

Wat dat betreft herinner ik me alle commotie (de schilder Willem de Ouden is daar bijna bij omgekomen) over de ophoging en verbreding van de dijken in het kader van het Deltaplan. De eerste uitvoering daarvan in het Land van Heusden en Altena leidde tot grote kaalslag waar heel veel cultuur-historisch erfgoed te loor ging. Dat werd gelukkig ingezien.

Opdracht

Zonder daarbij een al te grote broek te willen aantrekken geloof ik dat wij als cultuurhistorische club een bijdrage kunnen leveren aan dat nieuwe bewustzijn en inzicht.

Prikbord:

Rectificatie

In de Nieuwsbrief no 2 werd ten onrechte een workshop 'planten tekenen' aangekondigd in aansluiting op de tentoonstelling 'Een bloeiende passie' van Ria van Elk. Deze workshop is niet verder gekomen dan het idee om een workshop te organiseren. Onze excuses voor deze voorbarige mededeling, die bij sommigen misschien hoge verwachtingen heeft gewekt.

VERRUIMING OPENINGSTIJDEN?

In januari gaat er een proef van start met een extra openingstijd op woensdagmiddag.

van 13.00 uur tot 17.00 uur. Deze tijd is gekozen om ouders met hun kinderen een extra mogelijkheid te bieden om het museum te bezoeken. Er wordt ook gedacht, afhankelijk van de beschikbaarheid en inzet van voldoende suppoosten, aan een themamiddag op de derde woensdag van de maand. Een projectgroep is bezig met de ontwikkeling en voorbereiding. Nu al kunnen suppoosten zich melden om tijdens de opening op woensdagmiddag de balie te bemannen of zich op te geven voor begeleiding tijdens de themamiddagen. Als het experiment slaagt zal na de proefperiode de openstelling op woensdag definitief worden en in de toekomst waarschijnlijk nog uitgebreid worden met de donderdagmiddag. In dat geval kan de openingstijd op de vrijdagmorgen vervallen. Zo zou op termijn een regelmatig en overzichtelijk patroon van openingstijden ontstaan.

MUSEUMWINKEL

Er zijn gelukkig weer Ansichtkaarten opgenomen in het assortiment van de museumwinkel. Het is natuurlijk niet zo dat er helemaal geen Ansichtkaarten waren maar kaarten met de vier Wijchense kastelen ontbraken al heel lang. En daar is juist altijd veel vraag naar. Dankzij de inspanningen van Laura en Jan van Huet is nu in die leemte voorzien. De kastelen staan er goed op. Maar er is meer aan de hand. Niet alleen nieuw verpakkingsmateriaal maar met de feestdagen in zicht zijn er ook allerlei nieuwe artikelen te vinden in de museumwinkel. Een kleine greep: leuke sieraden voor een leuke prijs, kleine bronzen figuurtjes, nieuwe fietsroutes, uitbreiding van de doeboeken en ook voor kinderen, een boekje met leuke museumadressen. Alle artikelen voor kinderen zijn nu bij elkaar geplaatst op een aparte tafel. Veel keuze dus, teveel om op te noemen. Wat niet teveel is, is de ruimte waar de museumwinkel het tot nu toe mee moet doen. Door de voorraad te herschikken of er een tafeltje bij te zetten lukt het allemaal net, maar dat maakt het er niet overzichtelijker op. Wie weet krijgt de museumwinkel in de toekomst de ruimte die ze verdient.

BEZOEKERSANTALLEN IN DE LIFT

Werd in de vorige Nieuwsbrief nog gesproken over de 5000^e bezoeker, die de glazen deur naar verwachting spoedig zou passeren, inmiddels zijn we daar al ver overheen en zitten we al op 7000. Dat is een verdubbeling van het aantal bezoekers vergeleken met het jaar 2004, het moment dat het museum als zelfstandige stichting verder ging. Is zelfstandigheid toch

goed voor een museum of is het gewoon meer een kwestie van een duidelijke scheiding van verantwoordelijkheden en een andere aanpak? Een interessante vraag, die niet gemakkelijk is te beantwoorden. We zitten in ieder geval op de goede koers met een grote variatie aan exposities die mensen aanspreken en veel museumbezoekers trekken. De laatste exposities bijvoorbeeld met een fototentoonstelling uit het archief van Johan Jansen en de aquarellen van Ria van Elk, zijn daar een goed voorbeeld van.

ARCHEOLOGIE ACTUEEL

Er is een tweede uitgave in voorbereiding van Archeologie Actueel. De verschijning wordt binnen niet al te lange tijd verwacht. Het gratis blad zal deze keer geheel gewijd zijn aan het archeologisch onderzoek op het terrein van de voormalige Meshallen.

Exposities:

Tentoonstelling van 7 december tot 18 februari Tussen droom en draad - textieltentoonstelling van drie Nederlandse kunstenaars

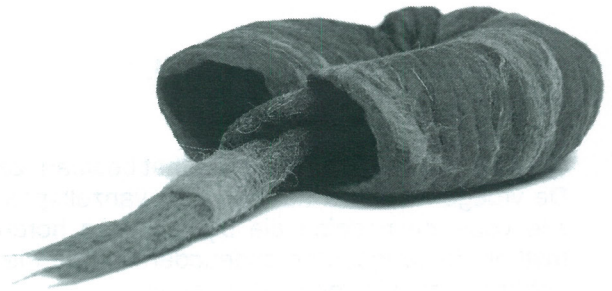
Onder de titel 'Tussen droom en draad' presenteert Museum Kasteel Wijchen vanaf 7-12-2007 t/m 17-2-2008 een groepstentoonstelling met werk van drie Nederlandse textielkunstenaars: Marijke Eken, Anneke Kersten en Carolien Vermeulen-Godrie.

Deze drie kunstenaars hebben een gezamenlijke liefde: draad van natuurlijke materialen als wol, katoen en zijde. Het tastbare en buigzame van textieldraad inspireert hen tot het maken van kunstwerken die de specifieke eigenschappen en de schoonheid van het materiaal tot hun recht laten komen. Maar daarmee houdt de onderlinge overeenkomst dan ook op. Marijke Eken kneedt vilt uit wol, vaak in combinatie met dierenhaar. Haar vrolijke fantasieobjecten nodigen sterk uit tot aanraken - en dat mag. Anneke Kersten creëert bijzondere driedimensionale weefsels met soms onverwachte materialen door ook gebruik te maken van rietpluimen, knikkers en koper. Carolien Vermeulen-Godrie ontwerpt en weeft wandkleden met een geheel eigen techniek op een zelfontworpen getouw.

Hun keuzes voor technieken, kleuren en vormen maken hun verschillende inspiratiebronnen zichtbaar en roepen een bijzondere spanning op. Maar meer nog laat deze tentoonstelling zien hoe zij, ieder

op eigen manier, vernieuwend bezig zijn. Omdat ze, tussen droom en draad, durven.

Een foto van 'Kaproen 16'
Van Marijke Eken

Vooruitblik op het tentoonstellingsprogramma 2008

Voor het komende jaar is al weer een ambitieus tentoonstellingsprogramma in voorbereiding, dat er in grote lijnen en onder voorbehoud als volgt uitziet:

Hedendaagse Kunst;

- * Jan Vosters met een solotentoonstelling van schilderijen, die geïnspireerd zijn op archeologische vondsten.
- * Steven van der Borg, tevens ontwerper van de museumspeld, brengt sieraden en beelden.
- * Marsel Loermans, oorspronkelijk afkomstig uit Wijchen en professioneel fotograaf, wonend en werkend in Den Haag, exposeert landschapsfoto's.
- * Textiel 2 wordt de tweede tentoonstelling in een reeks rond hedendaagse textielkunst aan het einde van het jaar.

Archeologie;

- * Graven en begraven worden is een tentoonstelling over de verschillende grafvelden, die in Wijchen zijn ontdekt uit verschillende perioden

Museumtuin

- * Museumtuin de Tuun: Tuingedichten, een presentatie van gedichten rond het thema 'tuinen' in de Tuun.

* Dagelijks brood, de eerder aangekondigde tentoonstelling over het ontstaan en het belang van brood voor de mensheid.

De definitieve exposities, namen van kunstenaars en de data zullen tijdig in de Nieuwsbrief en de pers bekend gemaakt worden.

Mythen over leven en dood.

Cees Mulder

Over het leven, het beleven van het bestaan, zeggen de mythen niet veel. De vroege mens zal het leven als vanzelfsprekend hebben ervaren, met alle voor- en nadelen die bij het leven horen. Meestal beschrijven de mythen de deugden en ondeugden van de mens, zoals we dit tot nu toe hebben gezien in vorige afleveringen.

Een scheppingsverhaal van de Maja's behandelt deze eigenschappen op een milde manier.

Huracan en de andere hoge goden hebben de eerste mens uit hout gesneden en hen het leven geschonken. Maar die mensen hadden geen eerbied voor de goden en waren wreed voor de dieren. De godheid besloot om die mens te vernietigen, hij liet het water stijgen zodat zij allemaal verdronken. Daarna probeerde de god het nog eens, hij maakte deeg van witte en gele maïs en vormde daarvan vier mannen. Vervolgens blies hij een wolk op hun ogen zodat zij niet teveel zouden zien. Daarna schiep hij vier vrouwen voor de mannen. Van deze acht mensen stammen alle Maja's af.

Veel Afrikaanse mythen gaan verder; die gaan ervan uit dat er een breuk tussen hemel en aarde is ontstaan, waardoor de mensen niet meer met de goden konden communiceren. Van toen af was de mens een sterfelijk wezen.

Naast deze verklaringen over het leven, had de mens van toen een andere bestaansbeleving dan wij nu hebben, ons bestaan is sterk geïndividualiseerd. De vroege mens beleefde zijn bestaan in zijn functie binnen de groep, waarin hij leefde. Kungfu Zi (Confucius) verwoordde dit als volgt:

*Laat de vorst een vorst zijn,
de dienaar een dienaar,
de vader een vader,
de zoon een zoon.*

Ofwel, ken je plaats in de maatschappij.

De meeste mythen zeggen dat de mens is gemaakt van klei of aarde, als hij is gevormd dan blaast de godin haar adem via de fontanel in het beeld. Zo is de mens zowel aards als goddelijk geworden, maar hij is ook sterfelijk, daarmee heeft de mens het altijd moeilijk gehad. Ik citeer uit Dantes Divina Commedia, de beschrijving van de poort naar het voorgeborchte.

*Door mij
gaat men de stad der smarten in;
door mij
gaat men de eeuwige pijn in;
door mij
gaat men naar de verloren mensen.
Laat alle hoop varen,
gij die hier binnen treedt.
Deze woorden in een duistere kleur
zag ik geschreven boven de poort.*

Met deze nachtzwarte opvatting kon de mens maar moeilijk leven.

Al vroeg is de mens gaan geloven dat hij een verwantschap heeft met al het leven om hem heen. Deze vorm van religie noemen we animisme (zie Nieuwsbrief okt. 2000). Vanuit dit geloof is men op de gedachte gekomen dat er na het vergaan van het lichaam iets eigens overblijft, dat na een zekere tijd overgaat in een nieuw leven, dat kan zijn als mens of als dier (zie Nieuwsbrief sept. 2003)

Een ander aspect van de dood lezen we in de mythe van de Wahoengwes in het voormalige Zuid Rhodesië.

Het was al jarenlang droog. Om de vruchtbare regen op te roepen hadden alle jonge meisjes gemeenschap met de huwbare jonge mannen, maar het bleef droog. Toen besloten de sjamanen om een maagd te offeren, maar in het hele land was geen maagd meer te vinden. Zij hebben toen een jong meisje opgesloten in een stenen toren. De vrouwen brachten haar eten, en geen man kreeg haar te zien. Na een aantal jaren was het meisje zover dat zij als maagd kon worden geofferd. Men bracht haar naar een boom die op een mierenhoop was gegroeid,

daar is zij levend begraven, terwijl alle vrouwen om de boom heen dansten.

De boom begon meteen te groeien en kreeg frisse bladeren. Hij groeide zo snel dat hij de maan en de sterren verduisterde. Toen begon het te waaien en kwamen er wolken waaruit het dertig dagen en nachten regende. Zo beloonden de goden hun volk voor het offer dat zij hen hadden gebracht.

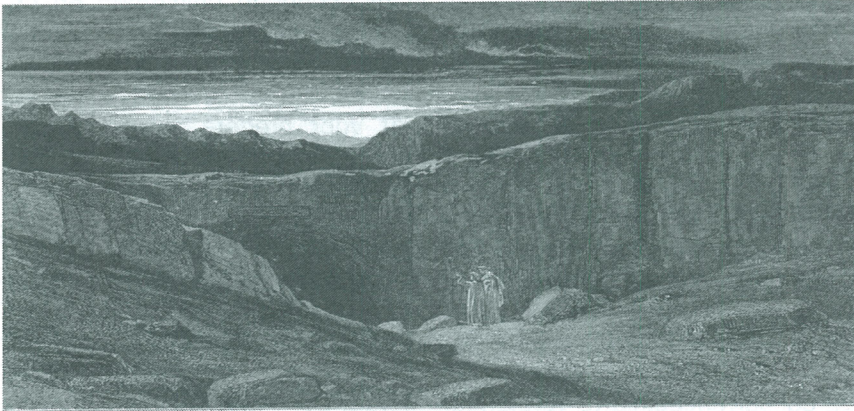
Hier zien we dat de dood een offer kan zijn. In alle culturen waren mensenoffers gebruikelijk, ook in de vorm van zelfdoding. De gedachte hierachter is dat de mens aan de goden het beste geeft dat hij heeft: een jong onbezoeeld mens, een krijger of zich zelf.

Een vorm van een vrijwillig doodsoffer zien we bij een balspel van de Inca's. Hierbij werd de aanvoerder van het winnende team, op het veld geofferd door de aanvoerder van de verliezende partij. Na enig ceremonieel werd van de winnaar het hoofd afgehakt. Dit ritueel had tot doel dat de overwinnaar waardig wordt bevonden om aan een god te worden geofferd.

In veel tradities ontstaat de schepping uit de offerdood van een godheid. In de Chinese mythologie is de veroorzaker van alles *Pan Gu*, hij was een soort oergod die al bestond voor al het andere er was. Maar door vermoeidheid om de chaos in stand te houden ging hij liggen om te gaan sterven. Zijn lichaam veranderde in de verschillende kenmerken van hemel en aarde. Zo werd zijn adem de wind en de wolken, zijn stem werd de donder, zijn ene oog werd de zon en het andere oog werd de maan, zijn haren werden de sterren. De andere lichaamsdelen werden de bergen en de rivieren, de bomen en de metalen en de edelstenen.

Als de dood dichterbij komt dan ontdekt de mens hoezeer hij het leven lief heeft. Dit is de essentie van de mythen over de dood.

Een paar weken voor zijn dood zegt Campbell hierover: “ *Je moet balanceren tussen leven en dood, zij zijn aspecten van hetzelfde, namelijk van wat je bent en dat wat je kunt worden.*”

*All hope abandon, ye who enter here.
Canto III., line 9.*

Laat alle hoop varen, gij die hier binnentreedt (Divina Comedia)

8000 jaar textiel – na de Renaissance

Fiona Zachariasse

Met de vorige aflevering van het verhaal over textiel waren we aan het einde van de Middeleeuwen gekomen. In die periode had Europees textiel een tot dan toe ongekend verfijnd niveau bereikt. De tijd direct daarna werd gekenmerkt door invloeden op textiel van ver buiten Europa. Al tijdens de Renaissance waren de textieltradities van het Nabije Oosten zichtbaar in de ontwerpen van Europees textiel. Tijdens de 16^e en 17^e eeuw maakten ontdekkingsreizigers naar het Verre Oosten kennis met de rijke textieltradities in die landen . Zij brachten een hele reeks nieuwe stilistische invloeden mee van hun reizen terug naar Europa.

Vooral het oosterse gebruik van zijde en de uitbundige patronen gebaseerd op plantenvormen vielen in de smaak. Zijde was alleen voor de welgestelden weggelegd, maar goedkopere katoenen versies van dezelfde ontwerpen werden gedrukt in India en massaal opgekocht door

handelaars van maatschappijen zoals de VOC. De patronen werden op de stof gedrukt met gebruik van een houtblok. De eerste spreien en losse textiel waren in wit op een rode achtergrond gedrukt, maar de Europese voorkeur ging meer uit naar kleur op een witte achtergrond. Deze vraag was een signaal voor de Indiase textielateliers om hun productie aan te passen en kleur op een witte achtergrond werd de norm. De Indiase katoentjes verwierven grote bekendheid onder de naam 'sits' en waren zeer geliefd. In klederdrachten is het nog heel lang toegepast. Naarmate de tijd vorderde kwamen er stoffen in meerkleurige ontwerpen op de markt met patronen in rijke groen-, rood- en geeltinten, waar de exotische planten en vogels, als het ware, vanaf spatten.

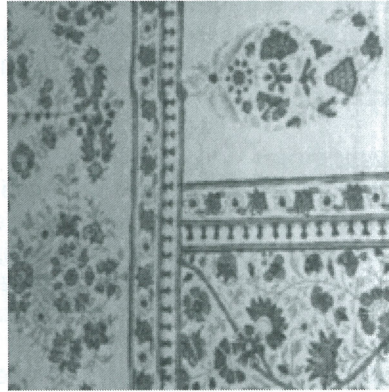
Voor het eerst werden zulke producten in grote hoeveelheden geïmporteerd en waren ze beschikbaar voor bredere lagen van de bevolking. Het duurde dus niet lang of de geïmporteerde textiel was een geduchte concurrent van de eigen productie, want de vraag ernaar was enorm. Dit leidde er weer toe dat er weledewetten werden ingevoerd met het doel de lokale textielproductie te beschermen. Deze wetten stelden grenzen aan de hoeveelheid textiel die uit het buitenland ingevoerd mocht worden. Al gauw speelden Europese producenten hierop in door zelf textiel te gaan produceren die leek op de stoffen die uit India kwamen.

Intussen grepen de textielproducenten in Europa de kans om hun positie in de concurrentiestrijd te versterken doordat de industriële revolutie zijn intrede deed en de fabrieksmatige productie van textiel op gang kwam. Behalve de ontwikkelingen in weefgetouwen die complexere weefpatronen en sneller en gelijkmatiger weven mogelijk maakten, werd er ook vooruitgang geboekt met het drukken van patronen. Geëtste koperplaten, die op een rol waren gezet en ingeïnt, werden over de stof gerold. Met een koperplaatrol, bediend door één man, kon in een dag net zoveel stof worden bedrukt als door 40 houtblokdrukkers. Het drukken met een roller bleef, met de nodige verfijningen, de meest gebruikte techniek tot aan de jaren zestig van de 20e eeuw toen het zeefdrukken die positie overnam.

Deze ontwikkelingen in de productiewijze, hoewel interessant voor de ontwikkeling van textiel, betekenden echter wel een verslechtering van de toch al erbarmelijke arbeidsomstandigheden van de meeste textielarbeiders in de 19^e, begin 20^e eeuw. Het luidde het einde in van de huisindustrie. De productie werd verplaatst van het eigen huis naar grote fabriekshallen met honderden weefgetouwen en andere machines

Omdat er veel priegelwerk was bij het operationeel houden van de getouwen en de ruimte zo volledig mogelijk benut werd, werden veel

kleine kinderen aan het werk gezet om tussen en onder de weefgetouwen door te kruipen en daar draden in te rijgen en pluis weg te halen. Aan het begin van de negentiende eeuw maakte de mode voor oosters uitziende stoffen plaats voor het neoclassicisme, maar dat is een ander verhaal.

Bedrukte indiaase katoen, Sits

Carolus Linnaeus (CaroCarl von Linné,1707 - 1778),deel 2

Fred van Heuven

In 2007 hebben wij het feit herdacht, dat 300 jaar geleden Carl von Linné (Carolus Linnaeus) werd geboren. Wij vervolgen onze kennismaking met deze beroemde botanicus (zie voor het eerste deel het september nummer van de Nieuwsbrief). Hij werd in het Zweedse Råshult geboren en was medicus en bioloog. Met zijn naamgevingsstelsel heeft hij structuur gebracht in de planten- en dierenwereld. Zijn uitspraak was 'God schiep de natuur, Linnaeus heeft haar geordend'. Hij leefde en werkte korte tijd in Nederland. Na zijn terugkeer naar Zweden restaureerde hij de botanisch tuin en orangerie bij de universiteit van Uppsala. Zelf legde hij zich in de orangerie toe op de kweek van bananen, koffie, rijst en thee. Met de thee echter wilde het niet zo lukken.

Exotische dieren.

Linnaeus is het meest bekend als botanicus. Maar hij had ook interesse in en kennis van dieren. Hij hield dan ook dieren in zijn tuin. Naast Zweedse vogels waren er exotische soorten te vinden, zoals pauwen, kakatoes en papagaaien. Maar ook dieren als een orang-oetan, andere aapjes, een agoeti en een wasbeer. De apenhokken, die Linnaeus gebruikte, staan er nu nog. Hoe hij aan deze dieren kwam? Hij kreeg ze van collega's uit andere landen en zelfs van het Zweedse Koninklijk Huis.

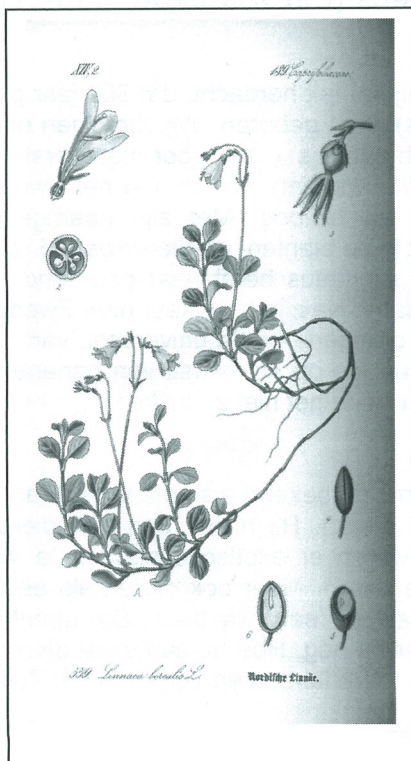
Collega's en leerlingen zorgden steeds voor nieuwe planten in zijn tuin. Zelf gaf hij weinig weg, waarover die collega's zich dan weer beklaagden. Linnaeus zelf was niet zo'n reiziger. Een aanbod om arts te worden bij de West-Indische Compagnie in Suriname sloeg hij af. Het zou hem een unieke kans gegeven hebben om tropische - en subtropische planten te bestuderen. Maar hij deed het niet. Suriname was hem te warm. Hij stuurde liever zijn 'apostelen' (leerlingen) om planten in verre oorden te verzamelen.

Museumpje.

Het ging Linnaeus als professor voor de wind. Zo kocht hij twee buitenplaatsen, één in Hammarby en één in Säfja. Het huis dat hij in 1762 in Hammarby liet bouwen was zijn favoriet en daar bracht hij met zijn gezin de zomers door. In het kleinere Säfja trok Linnaeus zich terug als hij even helemaal door niemand gestoord wilde worden.

een tweede grote brand (zie deel 1) in Uppsala in 1766 was Linnaeus zo beducht voor zijn collectie boeken, herbarium, verzameling schelpen, mineralen en insecten, dat hij op een heuveltje in Hammarby een piepklein museumpje liet bouwen en daar al deze zaken in onderbracht. Thans is het alleen nog maar een kale ruimte op zijn beroemde stoel annex lessenaar na.

Het Linnaeusklokje is een zeer bescheiden, kruipend, altijd groen plantje, dat voorkomt op het noordelijk halfrond tot 72 graden NB en in de Alpen boven de 1200 meter. In Nederland is het zeer zeldzaam en komt het alleen in Drenthe voor. Het heeft twee kleine, klokvormige, overhangende bloemen op een dunne, ongeveer 10 cm. hoge stengel.

Dat schattige bloempje, waar Linnaeus zo gek op was

Behang.

in de slaapkamer van de voormalige woning van Linnaeus is het behang het meest opvallende. De Duitse tekenaar George Ehret heeft het versierd met bloemen. Hij was de grootste bloemenillustrator van die jaren. Linnaeus kende hem uit zijn Nederlandse tijd toen zij samen de Hortus Cliffortianus maakten. Dat was een beschrijving met illustraties van de planten op het Landgoed de Hartekamp (Heemstede) van de financier George Clifford.

Adelstand.

In 1757 werd Linnaeus in de adelstand verheven en hij noemde zich voortaan Carl von Linné. Nazaten van die naam zijn er niet. Zijn zoon Carl stierf ongehuwd op 42-jarige leeftijd. Wel zijn er zo'n tweehonderd nakomelingen via Linnaeus dochters.

Zoon Carl miste de wetenschappelijke belangstelling van zijn vader. Toch bracht ook hij het, met wat ouderlijke hulp, tot professor.

Bij testament bepaalde vader Linnaeus dat zijn twee herbaria niet naar zijn zoon Carl zouden gaan.

Nieuwe tuin.

Ondanks de onaardige passage uit de wilsbeschikking van Linnaeus, heeft Carl jr. de collectie van zijn vader uit Hammarby veilig gesteld en gerestaureerd. De collectie had veel geleden van vocht en ongedierte. Na de dood van Carl jr. verkocht zijn moeder de collectie aan de Engelse natuurkenner James Smith, die in 1785 de eerste voorzitter werd van Linnean Society of London. De tuin van dit genootschap heeft Linnaeus nooit gekend, maar de inrichting was helemaal gebaseerd op zijn werk en zijn kennis, zoals hij die had opgebouwd bij de aanleg van de Botanische Tuin in Uppsala.

Na de dood van Linnaeus heeft zijn opvolger en oud-leerling Carl Thunberg ervoor gezorgd dat de tuin werd uitgebreid en verplaatst naar de barokke kasteeltuin van Uppsala, die door koning Gustaaf III aan de universiteit was geschonken. Deze kasteeltuin, die over een oudere, zeventiende-eeuwse tuin heen ligt, was in 1750 aangelegd door Carl Hårleman, die de oude Botanische Tuin en Linnaeus' Orangerie vorm gegeven had. Al het plantenmateriaal werd naar de nieuwe tuin overgebracht

De oude tuin bleef verwaarloosd achter en is pas in 1917 door de Zweedse Linnaeus Vereniging geheel gerenoveerd, en werd Linnaeus'

Tuin genoemd. Ook in de nieuwe Botanische Tuin zijn herinneringen aan Linnaeus terug te vinden. Verder is deze tuin aanzienlijk uitgebreid. Er staan zo'n elfduizend plantensoorten op ruim 13 hectare. De laatste uitbreiding dateert van de jaren dertig van de vorige eeuw, toen er een tropische kas werd toegevoegd.

Verguld.

De vroegere kasteeltuin is een cultureel monument. Linnaeus heeft niet te klagen over gebrek aan aandacht voor zijn leven en werk. Dat zou hem trouwens nauwelijks verbaasd hebben want hij was een ijdel mens en zeer verguld met zichzelf. Hij schreef dan ook zonder gene dat er geen groter plant- en dierkundige bestond dan hijzelf. Na zijn dood, zo had hij bepaald, moest er een bronzen plaquette komen met zijn naam, geboorte- en sterfdatum, maar vooral met de woorden: *Princeps botanicorum*, ofwel, de belangrijkste der botanici.

Waar we het wel allemaal over eens zijn, is dat hij niet zomaar de eerste de beste wetenschapper was.

Bewerkt naar een tekst van Jeanette van Ditshuizen uit *De Tuin* exclusief, voorjaar 2007

Van Antonius Abt tot Bonifatius

Piet Bovenga

Samenvatting

Beschreven wordt wat in de vroege middeleeuwen vooraf ging aan de komst van het Christendom naar Nederland boven de grote rivieren. Ingegaan wordt op het ontstaan van het Ierse christendom geworteld in Keltische tradities en de levensstijl van de woestijnvaders in het Midden-Oosten. Ook komt aan de orde de ontwikkeling van het orthodoxe christendom in het Romeinse rijk en de invloed van Merovingische koningen en hun hofmeiers op de omstandigheden waaronder Willibrord en Bonifatius hun missiewerk konden verrichten. Dit alles in de context van de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in Ierland, Engeland, het Romeinse rijk, het Frankische rijk en het toenmalige Nederland in de 4e t/m de 8^e eeuw. Deze periode in de Nederlandse geschiedenis is eerder onderwerp geweest van de lezing door Piet Bovenga op 18 oktober 2007. We brengen de beschrijving van de lezing in drie delen. Deze keer het eerste deel, behandelt het monnikswezen in de vroege Middeleeuwen en de expansie van het Ierse christendom. In het tweede

deel zien we hoe het christendom zich ontwikkelt in het Romeinse rijk, het Frankische rijk en in Engeland. In het derde deel komt het missiewerk in Nederland aan de orde.

Het monnikswezen in de vroege Middeleeuwen

Het kloosterleven vindt zijn oorsprong in het leven van de woestijnvaders in het Midden-Oosten. De meest bekende woestijnvader was Antonius Abt (252 – 356). Hij was een Egyptische monnik die een ascetisch leven leidde in de woestijn in afzondering en versterving. Naast het afzweren van luxe en comfort speelde mee dat er ook veel onvrede was over de toenmalige beïnvloeding van de kerk door de staat die naar hun opvatting ver af stond van de geest waarin Jezus had gepredikt. Hij inspireerde anderen zijn levenswijze te volgen. De leefwijze van deze monniken verbreidde zich in het Midden-Oosten ondermeer in Egypte en Syrië. Veel van wat wij weten over Antonius Abt hebben wij te danken aan zijn biograaf Athanasius, patriarch van Alexandrië. Deze heeft in 357 het leven van Antonius beschreven. Door deze biografie heeft het leven van Antonius ook in West-Europa bekendheid gekregen.

In West-Europa heeft Sint Maarten († 397) grote bekendheid gekregen. Hij was van oorsprong Hongaar en is via Italië naar het toenmalige Gallië gekomen. Ook hij was geïnspireerd door de leefwijze in ascese van de Egyptische en Syrische woestijnmonniken. Omstreeks 360 stichtte hij een klooster bij Tours in de geest van de woestijnvaders. Hij was niet de enige die een dergelijk klooster stichtte. Cassianus († omstreeks 430), een tijdgenoot van Sint Maarten, stichtte een soortgelijk klooster in Marseille.

Kloosterleven in Ierland

Van veel belang voor de kerstening van West-Europa is de ontwikkeling van het kloosterwezen in Ierland geweest. Let wel Ierland is nimmer door de Romeinen bezet en de oorspronkelijke Keltische bevolking heeft zich daar gehandhaafd. De leefstijl van de woestijnvaders sloot goed aan bij de godsdienstige tradities en druïdencultuur van de Kelten in Ierland (Druïde = eikenkundige). Niet duidelijk is hoe de leefstijl van de woestijnvaders in Ierland is terecht gekomen. Sommigen noemen de 'tinroute' waarlangs het gedachtegoed is overgebracht van het Middenoosten naar Cornwall en vandaar naar Ierland. Anderen spreken over handelscontacten met Aquitanië in Frankrijk waarlangs de ideeën van de woestijnvaders in Ierland bekend werden. Doordat Ierland nooit bezet is geweest door de Romeinen bleef het eiland buiten de Romeins-christelijke kerkorganisatie die in West-Europa werd aangestuurd door de paus in Rome. Het Ierse kloosterleven ontwikkelde zich in gemeenschappen van monniken die leefden in eenvoudige

plattelandskloosters onder leiding van een prior (overste). De Ieren kenden geen bisdommen en bisschopsteden. De leiding van de plaatselijke geloofsgemeenschap was in handen van de kloosteroverste. Een belangrijk kenmerk van de Ierse monniken was de overtuiging dat het hun opdracht was hun geloof uit te dragen naar heidense volken. Dit wordt aangeduid met peregrinatio. Zeker is dat einde 5^e eeuw vrijwel het gehele eiland tot het (Keltische) christendom was overgegaan.

Patrick, nationale heilige?

Als dit de ontstaansgeschiedenis van het Ierse christendom is, wat is er dan waar van de missionering door Patrick die als nationale heilige van Ierland bekendheid kreeg?

In 431 werd Palladius door paus Celestinus I naar Ierland gezonden om daar te missioneren. Hij had daarmee weinig succes. De reden hiervan lag in de strikte Roomse benadering van het christendom waarvan hij de Ieren trachtte te overtuigen. Hij keerde dan ook onverrichter zake terug.

Meer succes in de kerstening van het land zou korte tijd later Patrick († 461) hebben gehad. Patrick was afkomstig uit een geromaniseerde Keltische familie in Wales. Omstreeks 400 werd hij als slaaf door Ierse plundersaars van Wales naar Ierland gebracht. Hij wist te ontsnappen en trok naar Rome. Daar kreeg hij een opleiding en vervolgens de opdracht om Ierland te kerstenen. Patrick zou een andere benadering hebben gekozen en bij zijn missionering meer rekening hebben gehouden met de leef- en denkwereld van de Ieren. Zowel Patrick als Palladius zou de opdracht hebben gehad niet om de heidense Kelten tot het christendom te bekeren, maar de reeds tot de Keltische kerk gedoopte Ieren over te halen tot het Roomse christendom. Deze gedachte wordt ondersteund door Nora Chadwick, een autoriteit in de geschiedenis van het vroege christendom. Zij heeft aangetoond dat de Keltische kerk in Ierland al bestond voordat Patrick aan zijn missiearbeid begon. Patrick is in de 7^e eeuw, lang na zijn dood en allang vergeten, de nationale heilige van Ierland geworden. Het heeft er alle schijn van dat dit een door Rome gecreëerde heilige betreft om het Ierse christendom onder Roomse invloed te brengen.

Benedictijner orde

Een tweede stroming in het vroeg middeleeuwse kloosterwezen die van grote betekenis voor West-Europa is geweest, is de Benedictijner richting. Benedictus van Nursia (480 – 547) is de stichter van de kloosterorde der Benedictijnen. Aanvankelijk leidde ook hij een solitair leven in de geest van de woestijnvaders. Later kwam hij tot het inzicht dat samenleven met andere gelijkgezinden meer betekenis had en stichtte op de berg Monte

Casino (tussen Rome en Napels) een klooster dat later het "moederklooster" van de Benedictijner orde werd. Benedictus stelde een kloosterregel op bestaande uit armoede, ongehuwde staat en gehoorzaamheid. Met de Stabilitas Loci binnen kloostermuren ontstond een kloosterleven wat beter bij het West-Europese klimaat paste dan de leefwijze van de oosterse monniken in het droge en warme Midden-Oosten klimaat. De Benedictijner orde erkende het oppergezag van de paus. Benedictus was de leermeester van paus Gregorius I 'de Grote'. In 547 stierf Benedictus.

De Ierse monniken onderscheidden zich duidelijk van de Benedictijner monniken op de volgende punten:

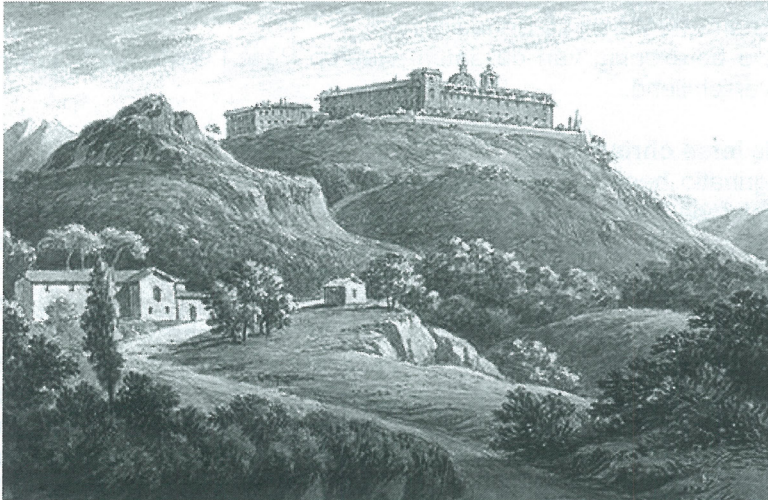
1. Peregrinatio door de Ierse monniken, Stabilitas Loci door de Benedictijnen.
2. Ierse monniken oriëntatie op het Oude testament; Benedictijnen oriëntatie op het Nieuwe testament.
3. Hoofd kaalgeschoren van oor tot oor bij de Ierse monniken, kruinschering bij de Benedictijnen.
4. De berekening van de datum waarop Pasen werd gevierd was verschillend.

Expansie Ierse christendom

De peregrinatio heeft het Ierse christendom expansief gemaakt. In 563 steekt Columba met 12 gezellen per curragh, een met huid bespannen bootgeraamte, over van Ulster in Ierland naar het eiland Iona voor de Schotse westkust. Deze onderneming was niet alleen ingegeven door de drang tot missionering onder de Schotse Picten, maar had tevens als oogmerk om een Schots Dál Riata te stichten. Columba was namelijk, behalve een bevlogen priester, ook een prins uit het geslacht Uí Néill wiens rijk (Dál Riata) in Noord-Ierland onder druk stond van andere leden uit de Uí Néill dynastie. Voor een goed begrip is van belang te weten dat tot in de 4e eeuw Ierland was opgedeeld in 5 koninkrijken: Ulster, Mide, Connaught, Leinster en Munster. Mide was ontstaan rond een geestelijk centrum in Tara, gelegen in de buurt van het huidige Dublin. In de 4e eeuw kwam de Uí Néill-familie in Mide aan de macht. Deze koningsdynastie breidde haar invloed uit over heel Noord-Ierland inclusief Ulster. Dit betekende ondermeer het einde van de eens zo machtige heren van Ulster. De Uí Néill-familie stichtte een aantal deelrijkjes ondermeer Dal Riata in het voormalige Ulster. De Uí Néill beschouwden zichzelf als de nakomelingen van de priestervorsten van Tara. Dit laatste heeft Columba zeker geholpen om de Pictische koningen te bekeren. Op Iona stichtte hij een klooster van waaruit hij Schotland via de Pictische koningen ging bekeren. Het Ierse (Keltische) christendom verbreidde zich

naar het zuiden tot in Northumbrië. In 600 stichtte de opvolger van Columba een klooster in Lindesfarne aan de oostkust van Northumbrië. Van daaruit werd Engeland in zuidelijke richting gekerstend in Ierse geest.

Ierse monniken hebben, gedreven door de peregrinatio, niet alleen kloosters gesticht in Schotland en Engeland maar ook op het vaste land van Europa. Zo stichtte Columbanus omstreeks 590 vanuit Engeland kloosters in Luxeuil (Frankrijk) en Bobbio (Italië). Gallus, een volgeling van Columbanus, stichtte het later beroemde klooster van Sankt Gallen (Zwitserland). Ierse missionering op het vasteland van Europa is blijven bestaan tot in de 9e eeuw toen onder Lodewijk de Vrome (814 – 840) de Ierse kloosters verdwenen en de Benedictijner richting het definitief won van de Ierse.

klooster Monte Cassino

Het klooster van Monte Cassino in Lazio, in het midden van Italië op een berg gebouwd. Het werd rond 529 door Benedictus van Nursia gesticht en werd een van de belangrijkste internationale centra voor het prediken van de leer van Christus.

Sprokkels:

Jacques Rommens

Pas Verschenen: Verdeel en beheers! 300 jaar Pannerdensch Kanaal
Tijdens de lezing door Ferdinand van Hemmen op 13 november van dit jaar, die door velen werd bezocht en die van begin tot eind boeiend bleef, konden bezoekers het boek 'Verdeel en beheers, 300 jaar Pannerdensch kanaal' bestellen, het jubileumboek bij het driehonderd jarig bestaan. Met natuurlijk veel aandacht voor de geschiedenis, de betekenis en de vele functies die het kanaal in de loop der eeuwen heeft vervuld. Met veel beeldmateriaal en nooit eerder gepubliceerde kaarten wordt dit allemaal nog eens extra verduidelijkt. Het boek is een uitgave van Veen Magazines in samenwerking met Rijkswaterstaat, geschreven door Gerard van de Ven en heeft 128 pagina's, €19.95.

De kerstboom

De spar doet van oudsher dienst als kerstboom. Er bestaan heel veel verhalen rond de herkomst van de kerstboom. Er bestaat zelfs een legende rond Bonifatius, die zegt dat deze heilige om het christendom met kracht te bevorderen, een aan de Germaanse god Thor gewijde, heilige eik liet omhakken in het Duitse Geismar. Toen er later een dennenboom tussen de wortels van de geveld eik groeide zou hij deze boom tot een nieuw symbool verheven hebben

Zeelieden bonden sparrenboompjes hoog in de mast van het schip, ten teken dat men met Kerst weer thuis hoopte te zijn. In de vijfde eeuw dook de spar al op als Boom des Levens in mysteriespelen in Duitse kerken. Hij was behangen met appels (de zonde) en ouwel (de redding). Later werden appels en ouwel vervangen door koekjes in allerlei vormen. In de negende eeuw verbood Karel de Grote het opzetten van een kerstboom en in de tiende eeuw deed de paus hetzelfde. Pas in de zeventiende eeuw dook de versierde spar weer in het openbaar op. De eerste versierde kerstboom was weer te bewonderen in 1605 in Straatsburg. Pas in het begin van de negentiende eeuw zette deze traditie goed door in ons land.

'Geloven'

Arnhem – Gelderse erfgoedorganisaties krijgen vier ton van het provinciebestuur voor een in 2008 te houden project *Geloven in Gelderland* Dat project, dat plaats heeft in het kader van het 'jaar van het religieus erfgoed', vraagt aandacht voor onder meer oude kerken, begraafplaatsen en kerkenpaden in de provincie. Daaronder bevinden zich vaak monumentale objecten die het nodige onderhoud vergen. Ook

willen de erfgoedorganisaties komend jaar via debatten interreligieuze en multiculturele vraagstukken aan de orde stellen. Het gaat niet om het verkondigen van het geloof, aldus de organisaties.

Pas verschenen.

Op 4 december werd het derde en laatste deel uit van de serie 'De schilderkunst der lage Landen' gepresenteerd.

De serie bestaat uit een driedelig overzicht van de Nederlandse en Vlaamse schilderkunst van 1400 tot 2000, in chronologisch geordende hoofdstukken en honderden illustraties. In de uitgaven van Amsterdam University Press wordt eerst de schilderkunst in de Lage Landen van de Middeleeuwen en de zestiende eeuw belicht. Het tweede deel brengt de schilderkunst van de zeventiende en achttiende eeuw in kaart. Het laatste deel beslaat de Nederlandse en Belgische schilderkunst vanaf de Romantiek tot nu.

Nijmegen

Onverwachte vondst in hartje Nijmegen. Archeologen hebben een onverwachte vondst gedaan bij graafwerkzaamheden op de Grote Markt in Nijmegen. Ze troffen er de resten aan van een middeleeuwse muur. Dat de resten werden gevonden was vooral verrassend omdat tijdens de Tweede Wereldoorlog op en rond de Grote Markt weinig ongemoeid is gebleven. De resten van de muur kwamen op minder dan een meter onder het maaiveld tevoorschijn.

Het meeste muurwerk blijft in de grond zitten. Een aantal stukken gaat naar het archeologiedepot. Een mogelijke grafsteen gaat naar het depot voor verder onderzoek.

De Gelderlander, 21 november

Musea:

Museum het Valkhof, Nijmegen

Kelfkensbos 59, Koen Vanmechelen; het appèl van de kip

26 januari t/m 29 juni 2008

'Het appèl van de kip' is de eerste museale solotentoonstelling van Koen Vanmechelen in Nederland en biedt een overzicht van het 'Cosmopolitan Chicken Project' dat de kern van zijn werk vormt. In dit project kruist de kunstenaar kippen van typisch nationale rassen met elkaar. Zijn ideaal is om zo een universele, kosmopolitische kip te laten ontstaan. Tijdens de tentoonstelling zal de nieuwe, tiende generatie van deze kippen voor het eerst in levende lijve in Nederland te zien zijn. Verder worden tekeningen en collages, installaties, opgezette dieren, sculpturen, computeranimaties

en groot formaat kleurenfoto's van de verschillende generaties kippen getoond.

Ferdi - Hortisculpturen

16 februari t/m 1 juni 2008 (Projectruimte)

Hortisculpturen van beeldend kunstenaar Ferdi Jansen (Arnhem 1927–1969 Baarlo) die begin jaren '50 in Parijs studeerde bij o.a. Hinkichi Tajiri, haar latere echtgenoot. In 1966 begint ze Hortisculpturen te vervaardigen: felgekleurde objecten, die lijken op reuzenbloemen- en insecten, die tegelijk ook dierlijk en menselijk zijn. Deze sculpturen nodigen ons uit om een onbekende wereld te betreden, die zowel persoonlijk van sfeer is, als uitdrukkingvol naar het tijdsgevoel van de tweede helft van de jaren zestig. In de tentoonstelling zijn ca. 15 sculpturen te zien en een film over haar werk, gemaakt in 1955 in Parijs door Shinkichi Tajiri. Gelijktijdig verschijnt een overzichtsboek van haar leven en werk, samengesteld door de familie Tajiri in samenwerking met Museum Het Valkhof.

Ateliërmuseum Jac Maris, Heumen

Looistraat 57, Openingstijden: woensdag van 14.00 tot 17.00 uur en op zaterdag en zondag van 13.00 tot 17.00 uur.

Serie beeldengroepen van 17 nov. tot 15 jan.

Een bezoek aan dit museum betekent een bezoek aan één van de weinige echte ateliërmusea in Nederland. Op deze plek heeft de beeldhouwer Jac Maris - kleinzoon van de Haagse Schoolschilder Jacob Maris - gewoond en gewerkt van het midden van de jaren twintig tot 1994. Het Marishuis organiseert van 17 november tot 15 januari een kleine tentoonstelling van een serie beeldengroepen welke door Jac Maris gemaakt zijn in 1955 voor het klokkenspel in de gevel van het Juwelierspand Van Hout Ververgaard in de Broerstraat te Nijmegen. Deze stukken zijn in 1987 aangekocht door het Museum het Valkhof en bevinden zich sinds die tijd in het depot van het museum. Het gaat om meerdere beeldengroepen: een kerstgroep (3 onderdelen), drie koningen en een St Nicolaasgroep eveneens bestaande uit 3 onderdelen. Het zijn grote geglazuurde plasticen. De Kerst- en St. Nicolaasgroep zijn een aardig voorbeeld van het religieuze werk dat hij in de jaren '40 en '50 maakte. Ook de kruiswegstaties op de kapelberg te Bergharen zijn van de hand van Jac Maris. Aangezien het Marishuis niet veel van dit religieuze werk in huis heeft is deze tentoonstelling een goed bij de feestelijke decembermaand passende aanvulling van de bestaande collectie.

Afrika Museum, Berg en Dal.

Postweg 6.

Ubangi, kunst en cultuur uit het hart van Afrika, 14 okt.- 31 maart 2008.

De tentoonstelling brengt een overzicht van nooit eerder vertoonde kunststijlen. Het gebied ligt aan weerszijden van de rivier de Ubangi, die de grens vormt van de Democratische Republiek Congo en de Centraal-Afrikaanse Republiek. Dit deel van Afrika behoort tot de laatste 'witte plekken' op de kaart die op het einde van de 19^e eeuw door Europeanen werden 'ontdekt'. Er is weinig bekend over de makers en gebruikers van deze voorwerpen, die uitgesproken abstract van stijl zijn, wat voor Afrika ongebruikelijk is en niet in grote aantallen zijn gemaakt.

Noordbrabants Museum

Verwerstraat 41, 's-Hertogenbosch

Wauw ! Nederland in de jaren '70

29 september t/m 27 januari 2008

Na de succesvolle expositie Knus over de jaren vijftig is er nu een vervolg over de jaren zeventig.

De jaren zeventig waren een tijd waarin de maatschappij fragmenteerde in uiteenlopende 'culturen' die vaak ver van elkaar af stonden. Een tijd ook waaraan vele mensen herinneringen bewaren omdat het de jaren waren waarin zij opgroeiden. Ook in deze tentoonstelling staat vooral het dagelijks leven van toen centraal.

Gelijktijdig met de tentoonstelling Wauw! is in Museum Het Valkhof

Nijmegen nog tot 6 januari de tentoonstelling te zien met de titel

'Seventies in Nijmegen, 10 kreative aksiejaren'. Meer

info:www.museumhetvalkhof.nl

Museum Kurhaus Kleef

Tiergartenstrase 41, Kleef

David Thorpe, 27.01.2008–12.05.2008

Het Museum Kurhaus Kleef organiseert de eerste museale solotentoonstelling in Duitsland van de Londense kunstenaar David Thorpe. In het middelpunt van de tentoonstelling staan twee de ruimte vullende installaties, waarvan er een speciaal voor deze tentoonstelling gemaakt werd. Bovendien zijn er hoofdwerken uitgekozen uit de jaren 1999 tot 2007. Er wordt daarbij vooral aandacht besteed aan collages van papier en andere (natuurlijke) materialen. Zij worden aangevuld met aquarellen en tekeningen als ook beelden en kleinere installaties. David Thorpe, geboren in 1972 in Londen, heeft in de afgelopen jaren opzien gebaard door een oeuvre dat zowel qua vakmanschap als intellect hoge eisen stelt.

De volgende Nieuwsbrief verschijnt in maart 2008

kopij inleveren voor 15 februari 2008

museum Kasteel Wijchen

Kasteellaan 9 Wijchen

Postadres: postbus 189, 6600 AD Wijchen

Tel: 024 6424744

Contact@museumwijchen.nl

Website: www.museumwijchen.nl

OPENINGSTIJDEN:

Vrijdag van 11.00 uur tot 17.00 uur

Zaterdag/zondag van 13.00-17.00 uur

